

STATISTIKAALANE TEGEVUS

Hästitoimiv statistiliste andmete kogumise, töötlemise ja avaldamise süsteem on vajalik nii rahapoliitilise analüüsi sisendina kui ka finantssektori ning Eesti välissektori arengu ja riskide hindamisel. Eesti Panga statistikategevuse põhivaldkonnad on maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni ning raha- ja finantsstatistika koostamine ja analüüs. Aastate jooksul on Eesti Pangas rajatud kaas- aegne, paindlik ja rahvusvahelisi soovitusi arvestav statistika kogumise, töötlemise ja avaldamise süsteem. Eesti Panga veebilehel asuv rikkalik, rohkem kui 400 erinevat statistikatabelit hõlmav ja pidevalt täienev statistikarubriik teeb pangas koostatud statistikaalase teabe kättesaadavaks kõigile huvilistele.

Statistikaalases tegevuses lähtub keskpang efektiivsuse ja ressursisäästlikkuse põhimõttest. Selleks teeb Eesti Pank koostööd teiste andmeid koguvate riiklike institutsioonidega, nagu Finantsinspeksioon, Statistikaamet, Rahandusministeerium jpt. Koostöö üks eesmärgi on vältida samade andmete mitmekordset küsimist ja tagada andmete maksimaalne kooskõlalikus.

Avaldatava statistika rahvusvahelise võrreldavuse tagamiseks tuginetakse andmete kogumise meetodikat välja töötades ning koondandmeid koostades ja avaldades rahvusvahelistele standarditele ja soovitustele. Selles vallas on peamised koostööpartnerid Euroopa Keskpang, Euroopa Komisjon ja Rahvusvaheline Valuutafond.

Pangandus- ja muu finantsstatistika
2006. aastal jätkus pangandus- ja finantsstatistika vallas järkjärguline sulandumine Euroopa Keskpangade Süsteemi (EKPS). Sellest annavad kinnitust nii järjest **suurenev EKP-le edastatava statistika maht** kui ka 2006. aasta kevadel **Eesti Panga finantsstatistika taset hinnanud EKP missiooni järeldused**. Missiooni raames uuriti Eesti Panga edastatava pangandus- ja finantsstatistika vastavust EKP meetodikale ning valmisolekut täita lisanduvaid, rahaliiduga ühinemise hetkest kohustuslikuks muutuvaid statistikanõudeid.

EKP andis Eesti Panga finantsstatistikaalasele valmisolekule kõrge hinnangu.

Jooksev statistikaalane koostöö EKPga näitas selget suundumust euroalavälise riikide, sh Eesti järjest tihedamale kaasamisele EKPSi statistikaalasesse aruteludesse ja uuringutesse. Näiteks EKP rahandus-, finantsinstitutsioonide ja -turgude statistika töögrupi liikmena on Eesti Pangal olnud võimalus kaasa rääkida rahaloomeasutustelt kogutavat statistilist aruandlust puudutavate **õigusaktide muudatuste ettevalmistamises**. Selle töö raames osales Eesti Pank 2006. aasta teises pooles mitmes uurin- gus, mille eesmärk oli koguda infot tarbijate määrat- letud uute andmesoovide olulisuse ning nende and- mete kogumisega kaasnevate kulude põhjendatuse kohta. Rahaloomeasutuste statistika määruste muu- datuste ettevalmistamine jätkub ka 2007. aastal.

Vastavalt Euroopa Keskpanga kavale **täiendas Eesti Pank regulaarselt edastatavate and- mete komplekti**. 2006. aasta teisel poolel alustati muude finantseerimisasutuste (investeerimisfondid, liisinguettevõtted) kvartaliandmete edastamisega EKP-le. Andmeedastuse mahu suurenemine eeldas ka täiendusi andmete koostamiseks kasutatavates infotehnoloogilistes rakendustes. Samal ajal jätkus töö edastatavate andmete kvaliteedi tõstmiseks.

Jätkus 2004. aastal alguse saanud tegevus **kvartaalsete rahvamajanduse arvepidamise fi- nantskontode** koostamise süsteemi arendami- seks. Eesmärk oli jõuda 2006. aasta lõpuks nii kau- gele, et kvartaalsed finantskontod oleksid avalda- miskõlblikud. Sellega tuldi hästi toime ning es- makordselt avaldati need 2007. aasta jaanua- ris. Avaldamisega kaasnes ka väljaande „Kroon ja Majandus“ rahvamajanduse arvepidamist ja finants- kontode olemust põhjalikumalt selgitav erinumber. Samuti edastati 2007. aasta jaanuaris esimest kor- da kvartaalsete finantskontode andmed EKP-le. Viimastel aastatel on finantskontod muutunud mit- mes riigis majanduspoliitiliste analüüside koostami- sel üha olulisemaks andmeallikaks. Võimaldades detailselt analüüsida erinevate majandussektorite

finantsseisu, on finantskontod heaks abivahendiks majandusarengu prognoosimisel. Samuti saab finantskontode analüüsi abil hinnata, kui haavatavad on erinevad majandusüksused intressimäärade või sissetulekute muutuse suhtes ning kuidas muutub nende finantskäitumine ühe või teise majanduspoliitilise otsuse tagajärjel.

Eesti Pank osaleb Rahvusvahelise Valuutafondi (RVF) algatatud ja koordineeritavas **finantstugevuse indikaatorite** (*Financial Soundness Indicators – FSI*) koostamise ja avaldamise projektis. Tegemist on 2004. aastal alguse saanud projektiga, mille eesmärk on koguda ja avaldada ühtses formaadis riikide lõikes võrreldavat teavet rahaloomeasutuste finantstugevuse kohta. 2006. aastal koostati esimest korda FSI meetodika kohased finantstugevuse indikaatorid Eesti kohta ning edastati need ka RVFile. Lisaks indikaatoritele edastati ka näitajate olemust ning täpsemat koostamismetoodikat selgitavad metaandmed.

Jätkusid tavapärased iga-aastased aruandekohustuste ning Eesti Panga ja Finantsinspektsiooni esindajate **aruandlusteemalised kohtumised**. Kuna aruandjate jaoks möödus 2006. aasta suuremate muudatusteta, keskendusid arutelud peamiselt kahe eelseisva aasta jooksul kavandatavatele muudatustele, mis hõlmavad suurt osa olemasolevast aruandlusest.

Eesti Panga veebilehel avaldatavas finantssektorstatistikas tehti väiksemate täienduste kõrval kaks olulisemat muudatust. Alates maikuust hakati avaldama senisest üksikasjalikumalt teavet eurodes antud või euroga seotud laenude intressimääradest. Kui seni avaldas Eesti Pank statistikat eurolaenude intressimäärade kohta vaid tähtjavahemike kaupa, siis nüüd lisandus ka kliendigruppide lõige. Teine suurem muudatus oli seotud Eesti Panga liitumise-ga üleeuroopalise kiirmaksete süsteemiga TARGET, mistõttu muutusid põhjalikumaks makseandmeid kajastavad tabelid.

Maksebilansistatistika

2006. aastal olid maksebilansistatistika arendamise peasuunad algandmete kvaliteedi parandamine, koostöö tõhustamine andmeesitajatega ning veebi-põhise aruandluskanali väljaarendamine.

Kvartaalse maksebilansistatistika algandmete tähtsaim allikas on **ettevõtetele suunatud küsitluste süsteem**. Et võimaldada aruandjatele kiiret ja paindlikku andmevahetust, töötas Eesti Pank 2006. aasta jooksul välja **Interneti-keskkonna maksebilansistatistika aruannete täitmiseks ja edastamiseks**. Veebiportaali käivitati 2007. aasta jaanuaris.

Kiiresti kättesaadavate esmaste andmete kogumine kuise maksebilansistatistika jaoks põhineb **raha-voogude süsteemil**. Seoses 2006. aastal pankadele avanenud võimalusega sooritada rahvusvahelisi makseid kiirmaksete süsteemi TARGET kaudu töötati välja ettepanekud Eesti Panga presidendiga määrusega kinnitatud „Rahvusvaheliste maksete deklareerimise ja maksebilansistatistika koostamiseks vajalike andmete esitamise korra“ muutmiseks nii, et maksebilansi koostamiseks esitatav aruandlus hõlmaks ka TARGETi kaudu tehtud ülekandeid.

Märkimisväärne osa maksebilansistatistika algandmetest pärineb **administratiivsetest allikatest** (väliskaubandus, turismistatistika, valitsemis-sektori statistika jm). Koostöö seda tüüpi andmeid koguvate ja haldavate riigiasutustega (Eesti Statistikaamet, Maksu- ja Tolliamet, Rahandusministeerium, Välisministeerium, Töötukassa jpt) toimus suuremate tõrgeteta. Maksebilansi algandmete kogumise valdkonnas on Eesti Panga olulisim riigiasutusest partner **Statistikaamet**, kellega koostöös leidsid lahenduse mitmed kitsaskohad. Näiteks integreeriti maksebilansi jooksevkonto 2000.–2003. aasta andmed Statistikaameti koostatava pakkumise-kasutamise tabelite süsteemiga¹. Vastavalt Statistikaametilt laekunud täpsustavale informatsioonile

¹ Pakkumise ja kasutamise tabelid on maatriksid (toodete read ja majandusharude veerud), mis näitavad, kuidas majandusharu toodang on jaotatud tooteliigiti ja kuidas kaupade ja teenuste kodumaine pakkumine ning import on jaotatud vahe- ja lõpptarbimise ning ekspordi vahel. Kasutamise tabelid näitavad ka tootmiskulude struktuuri ja tulu moodustumist majandusharuti.

ja metoodikaalastele korrektsioonidele korrigeeris Eesti Pank kaupade, veeteenuste, valitsusteenuste ja ülekannete kontosid. Ka leppisid Eesti Pank ja Statistikaamet omavahel kokku andmestruktuuri kvartaalsete mittefinantskontode ja aastaste finantskontode andmete vahetamiseks. Tihe koostöö väliskaubandusstatistika valdkonnas lubas täpsustada küsimuse mõne valdkonna statistika alakaetusest. Eksportijad/importijad on võtnud kasutusele mitmeid uusi skeeme (tehingud vabatsoonides ja aktsiisiladudes, kaupade töötlemine jm). Probleemide lahendamiseks toimus aasta lõpus kohtumine Statistikaameti, Maksu- ja Tolliameti, Majandusministeeriumi ja Eesti Panga spetsialistide vahel, kus otsiti lahendusi ja osaliselt ka leiti seda laadi skeemide kajastamiseks. Töö jätkub 2007. aastal.

Ametkondadevaheline **piiriületajate valikküsitluse pilootprojekt**, kus osalevad peale Eesti Panga ka Statistikaamet ja Majandusministeerium, algas 2006. ja jätkub 2007. aastal. Eesti Pank ootab piiriloenduse valikvaatlusest hinnangut vaatlusperioodi jooksul Eestist lahkuvate piiriületajate koguarvu ja päritolumaa kohta.

Olulise teemana tõusis üles 2006. aastal **kodumajapidamisi** puudutava maksebilansistatistika hõlmavuse parandamine. Huvipakkuvad valdkonnad on kaupade ja teenuste ostud Interneti vahendusel, kinnisvara ost/müük ja rentimine, rahaülekanded ja tööjõukompensatsioonid, kodumajapidamiste poolt ilma kodumaise vahendajata tehtud finantsinvesteeringud välismaal (aktsiad ja muud väärtpaberid, hoised) jms. Statistikaametiga on alustatud läbirääkimisi kodumajapidamiste välisinvesteeringut puudutavate küsimuste lisamiseks mõnda Statistikaameti läbi viidavasse küsitlusesse. Koostöös **Maa-ametiga** jätkas Eesti Pank võimaluste otsimist Eestis asuva, mitteresidentidele kuuluva kinnisvara kogumahu regulaarseks hindamiseks Maa-ameti ja Justiitsministeeriumi Registrite ja Infosüsteemide Keskuse andmebaasides sisalduva info alusel. **Maksuametiga** sisse seatud andmevahetus võimaldas hinnata Eestis asuvate välis-

saatkondade kulutusi residentide tööjõu palkadele ning palgalt arvestatud maksudele. Samuti saadi andmeid Eestis tegutsevate mitteresidentsete ettevõtete residentidele makstud palgakulude kohta.

Eesti Pank osales ka mitmes **rahvusvahelises statistikaprojektis** (nt EKP loodud Väärtpaberite Keskandmebaasi projekt, RVFi küsitlus portfelliinvesteeringute kohta, välisriigi kontrolli all olevate tütarettevõtete statistika kogumiseks vajaliku Euroopa Komisjoni määruse väljatöötamine). Koostöös Euroopa Komisjoniga viidi läbi 2005. aasta **GDP-GNI projekti** (välissektori tulukonto) järelhinnang, mille käigus täpsustati Eesti inventeerimisraportit (raportis hinnati rahvusliku kogutulu arvestuse metoodikat ja andmete usaldusväärsust). Jätkus ka koostöö RVFi töögrupis BOPTeg **maksebilansistatistika uue käsiraamatu** väljatöötamisel.

2006. aasta jooksul kontrolliti korduvalt statistikaväljundite kvaliteeti. Eesti Pank osales Eurostati mahukas **maksebilansistatistika kvaliteedi hindamise pilootprojektis**, kus vaatluse all oli 2004.–2005. aasta kvartaalne maksebilanss ning aastane rahvusvaheline investeerimispositsioon. Eesti maksebilansi kvaliteet on hea – hilisemad korrigeerimised jäid üldjuhul aktsepteeritavatesse piiridesse. Koostöös Statistikaametiga osaleti ka teises Eurostati uurinus, mille teema oli **andmete erinevamine SKP välissektori kontol ja maksebilansis**. Peale arvamete esitamise tuli vastata metoodikaalaste küsimustele, sh komponentide kajastatuse, andmeallikate kasutamise, revideerimispoliitika jmt kohta.

Üldmajandusstatistika

Üldmajandusstatistika vallas jätkus tihe koostöö EKPga. Eesti Pank osales **EKP 2006. aasta lähenevisearuande ning euroalavälise ELi liikmesriikide statistilise valmisoleku 5. eduaruande** koostamises.

2006. aasta oktoobris võttis Eesti Pank osa **statistikafunktsiooni ressursikulude hindamise** projektist, mille eesmärk oli selgitada välja EKP statistikafunktsiooni (inim)ressursimahukus. Küsimused

hõlmasid keskpanga statistikafunktsiooni täitmiseks rakendatavat organisatsioonilist ülesehitust, ressursikulu erinevates statistikavaldkondades (pangastatistika, intressid, maksebilanss ja investeerimispositsioon, keskpanga bilanss, laenud, maksestatistika, finantskontod ning statistikakogumisel ja -töötlemisel kasutatavad IT rakendused), näidates eraldi kulu andmete kogumisele, statistika koostamisele, levitamisele, arendustegevusele, IT-le jne. Ka tuli hinnata kulu EP-välisele statistikafunktsiooni täitmiseks vajalikele teenustele (kas rahas või täistöökohtadena).